

IFLA/UNESCO Manifest o splošnih knjižnicah

Vrata do znanja

Svoboda, blaginja, razvoj družbe in posameznika so temeljne vrednote človeka. Doseči jih je moč samo tedaj, ko je dobro obveščeni državljan sposoben, da sam uresničuje svoje demokratske pravice in se aktivno vključuje v družbo. Konstruktivno sodelovanje v njej in razvoj demokracije sta odvisna od ustrezne izobrazbe in od neoviranega in neomejenega dostopa do znanja, duhovnih dobrin, kulture in informacij.

Splošna knjižnica, dostop lokalne skupnosti do znanja, zagotavlja osnovni pogoj za vseživljensko učenje, za samostojno sprejemanje odločitev in kulturni razvoj posameznika in družbenih skupin.

S tem manifestom je izraženo verovanje organizacije UNESCO v splošno knjižnico kot gonilno silo vzgoje, kulture in informacij ter, skozi zavest ljudi, bistvenega dejavnika pri promociji miru in duhovne blaginje.

UNESCO zato spodbuja nacionalne in lokalne oblasti, da ne le podpirajo razvoj splošnih knjižnic, temveč se vanj tudi aktivno vključujejo.

Splošna knjižnica

Splošna knjižnica je lokalni informacijski center, ki omogoča svojim uporabnikom neoviran dostop do vseh vrst znanja in informacij.

Storitve splošne knjižnice so na voljo uporabnikom po načelu enakega dostopa za vse ne glede na starost, raso, spol, vero, narodno pripadnost, jezik ali socialni položaj.

Posebne vrste storitev in gradiv je dolžna zagotoviti oziroma priskrbeti tistim uporabnikom, npr. pripadnikom jezikovnih manjšin, ljudem s telesnimi okvarami, negovancem v bolnišnicah, zapornikom, ki iz kakršnihkoli razlogov ne morejo uporabljati rednih storitev in običajnih gradiv.

V splošni knjižnici mora najti vsaka starostna skupina gradivo, ki pokriva njene potrebe. Zbirke in storitve morajo vključevati tudi vse ustrezne medije in vrste sodobne tehnologije, seveda pa tudi tradicionalna gradiva.

Temeljnega pomena sta visoka kakovost in povezanost z lokalnimi potrebami in razmerami. Gradivo mora odražati tekoča dogajanja in razvoj družbe, pa tudi pretekle dosežke človekovih prizadevanj in ustvarjalnosti.

Zbirke in storitve se ne smejo podrežati kakršnikoli obliki ideološke, politične ali verske cenzure oziroma pritiskom komercialnega značaja.

Temeljne naloge splošne knjižnice

Težišče storitev splošne knjižnice je v vestnem izpolnjevanju naslednjih ključnih nalog, povezanih z informacijami, pismenostjo, izobraževanjem in kulturo:

1. oblikovanje in utrjevanje bralnih navad pri otrocih od otroštva dalje;
2. podpiranje individualnega in lastnega ter seveda tudi formalnega izobraževanja na vseh stopnjah;
3. omogočanje priložnosti za ustvarjalni razvoj osebnosti;
4. spodbujanje domišljije in ustvarjalnosti pri otrocih in mladini;
5. gojenje zavesti o kulturni dediščini in o pomenu umetnosti, znanstvenih dosežkov in inovacij;
6. zagotavljanje dostopa do kulturnega sporočila vseh oblik poustvarjalne (igralske, glasbene ipd.) umetnosti;
7. pospeševanje dialoga med kulturami in spodbujanje različnosti kultur;
8. podpiranje ustnega izročila;
9. zagotavljanje državljanom dostopa do vseh vrst informacij, nastalih v lokalni skupnosti ali pomembnih zanjo;
10. omogočanje ustreznih informacijskih storitev lokalnim podjetjem, združenjem in interesnim skupinam;
11. pomoč pri razvijanju informacijske pismenosti in uveljavljanju veščin računalniškega opismenjevanja;
12. podpiranje, sodelovanje v programih in akcijah opismenjevanja vseh starostnih skupin, po potrebi tudi lastno uvajanje takih dejavnosti.

Financiranje, pravna ureditev, povezovanje v mrežo

Načeloma naj bo delovanje splošne knjižnice brezplačno. Za splošno knjižnico odgovarjajo nacionalne in lokalne oblasti. Delovanje morajo urejati posebna pravna določila, financiranje pa nacionalni in lokalni organi oblasti (vlade). Splošne knjižnice morajo biti bistvena sestavina vsake dolgoročne strategije na področju kulture, zagotavljanja informacij, pismenosti in izobraževanja.

Da se zagotovi povezovanje in delovanje splošnih knjižnic na ravni celotne države, morajo ustrezni zakonski predpisi in strateški plani opredeliti in podpirati nacionalno mrežo knjižnic, ki je utemeljena na dogovorjenih standardih.

Mreža splošnih knjižnic mora biti zasnovana celovito in v povezavi z drugimi knjižnicami: nacionalno, splošnimi znanstvenimi, specialnimi ter seveda tudi s šolskimi (vseh stopenj) in univerzitetnimi.

Poslovanje in upravljanje

V ta namen mora biti oblikovana poslovna politika, s katero so jasno opredeljeni cilji, prioritete in storitve knjižnice glede na potrebe lokalne skupnosti. Splošna knjižnica mora biti organizirana učinkovito, delovati mora v skladu s strokovnimi standardi poslovanja.

Na lokalni, regionalni, nacionalni, tudi mednarodni ravni mora biti zagotovljeno sodelovanje z vsemi možnimi partnerji, npr. s skupinami uporabnikov ali z drugimi poklici.

Storitve morajo biti fizično dostopne vsem članom lokalne skupnosti. Za to morajo biti izpolnjene te zahteve: ugodna lokacija knjižnice, dobri pogoji in pripomočki za branje in študij, pa tudi ustrezna tehnologija in uporabnikom prilagojena časovna odprtost knjižnice. K tem zahtevam moramo priključiti tudi organizacijo posebnih storitev zunaj prostorov knjižnice za vse tiste, ki je ne morejo osebno obiskati.

Storitve splošne knjižnice morajo biti prilagojene različnim potrebam lokalne skupnosti v mestu in na podeželju.

Knjižničar v splošni knjižnici je aktiven posrednik med uporabniki in viri. Ustrezno raven storitev lahko zagotovi samo knjižničar, ki je izšolan v stroki in se tudi permanentno izobražuje.

Z organizacijo programov pridobivanja in vzgoje uporabnikov je treba le-tem pomagati, da v celoti izkoristijo vse razpoložljive vire.

Izvajanje manifesta

S tem manifestom pozivamo osebe, odgovorne za sprejemanje odločitev na nacionalni in lokalni ravni in svetovno skupnost knjižničarjev, da uveljavljajo tu predstavljena načela.

Manifest je bil oblikovan v sodelovanju z Mednarodno federacijo knjižničarskih združenj IFLA.

Manifest je dosegljiv v več kot dvajsetih jezikih na spletni strani IFLA:

<https://www.ifla.org/publications/iflaunesco-public-library-manifesto-1994>